

ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿԻ ՆԱՄԱԿՆԵՐ

Թերթիս խմբագիրը իւր Տանկաստան ճանապարհորդելու ժամանակ Տրապիդոնից ծեռք էր բերել հանգ. կաթողիկոս տ. Խրիմեան Հայրիկի մի քանի հարիւր նամակներ մեծ մասամբ ուղղուած Գարեգին եպ. Սրուանծտեանին և մասամբ ուրիշներին: Այդ նամակներն սկսուած են վաթսուենական թուականներից մինչև զրեթէ նորա աքսորը:

Խմբագրութիւնս այդ նամակներից ամենից հետաքրքիրները կարգի դնելով հետզհետէ կ'ըրատարակէ Թերթիս էջերում, որոնցից առ այժմ իբրև նմուշ տպագրուած է հետևեալ երեք նամակները:

Ա. ՍԻՐԵԼԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

Ձեր քանի նամակները հետզհետէ առած եմ, որոց պատասխաններ ֆնացած են. պատճառը յայտնի է. լրագիրներէն կիմանաք. երկու դժուարին խնդիրը առաջ ելած են. քաղաքական ժողովի կազմութիւն և երեսփոխանական ժողովին վերակազմութիւնը: Առաջինին դժուարութիւնը այն է, որ Պօլսոյ մէջ գտնուած կարգ մի առաջակայ մարդիկ էֆէնտիներ և այլն վերջին աստիճան վիրաւորելով վշտացած են աղգային գործոց այլևս չխառնուիլ, վարձատրութեան և պատուոյ փոխարէն միշտ յարձակում և անարգանք կրելով: Այս պարագայիս մէջ բնաւ չեմ վհատիր, այլ ամէն հնարաւոր միջոցը ի գործ դնելով պիտի կազմեմ քաղաքական ժողովը. թող այս մասնաժողով մի ևս բուն գաւառացի հայերէն պիտի կազմուի. Պօլսոյ

գործերուն մէջն ալ կարգադրութիւն պիտի ըլլայ. այսինքն երեք պատրիարքական փոխանորդ պիտի նստին. փոխանորդ մի իւսքիւտար, փոխանորդ մի Բերա, փոխանորդ մի Լս Պօլիս մայր եկեղեցին. Պօլսոյ ընդհանուր թաղական գործերը այս երեք ատեանը պիտի լուծեն: Իսկ պատրիարք և իւր վարչական ժողովը միայն դաւառի և ազգային ընդհանուր խնդիրները պիտի լուծեն: Այս կարգադրութիւնը եթէ յաջողցնենք, յայնժամ ըստամենայնի ազատ պիտի ըլլայ ազգին կենսական խնդիրները յառաջ վարելու:

Վալի փաշայի ազիլ ըլլալուն համար զրեթէ սրտիս սըխրութիւնը դեռ կը շարունակի, ամէն միջոցը ի գործ դրի այս բանին առաջը առնելու. բայց գործը անհնարութեան պարտապից մէջ մտած էր. որ մեր ձեռնարկութեան ուժէն վեր էր: Վասնզի այս գործին դարձուածքը տեղւոյս Սէրասքէրի կողմէն եղած է և Երզնկայի օրդուլի Միւշիւր Մուստաֆայ փաշան այս մասին համար վաղուց հետէ բանակցութիւն ըրած է տեղւոյս մեծ սպարապետին հետ: Թող այս բ. դուռը քաղաքական տնտեսութեան նկատմամբ ալ կարգադրած է այս գործը: Այս պատճառներէն ի դատ ստոյգ տեղերէ իմացանք, որ մեր Վալի փաշային վրայ տեղւոյդ ներքին թշնամիները դանգատները զրած են:

Նոր վալին երբոր կուգայ, հարկաւ նորա ընթացից վրայ մանրամասն տեղեկութիւն պիտի տաք. յոյս ունիմք որ աւելի օգուտ լինի դաւառականաց այս փոփոխութեան ձեռնարկութիւնը: Իմ կողմէս բոլոր բարեկամաց, նա մանաւանդ մեր մտերիմ բարերարաց սէր նուիրէք: Վալի փաշային յառաջուց ըրած ինհաները գրէթէ ոչընչացան. հիմա հարկ կըլլայ, որ նոր վալին նոր ինհա ընէ բ. դրան թէ Դանիէլ էֆէնտիին համար և թէ ուրիշներուն: Այս կէտն ևս ձեզ կիմացնեմ և դուք ևս անոնց իմացուցէք. որ բ. դռնէն մեր նախորդներուն քանի անգամ ազդարար նամակները եկած են. կրժանուցէ որ դաւառական ազգայնոց աստիճան ընդունելու համար պէտք է միայն կուսակալութեանց կողմէն ինհա ըլլայ դուռը նիզամին դէմ եթէ պատրիարքը միջամտութիւն ընէ կամ ինքն ուղ-

ղակի թահրիւր ընէ։ Այս կէտը խորհրդարար ժանուցէք մեր մրտերիմ բարեկամաց չըլլայ որ իրենք վշտանան. մենք մեր ձեռնհասութեան չափով դարձեալ փաշխատիմք անուղղակի կերպով։ Վաղի փաշային ըրած ինչոսներուն ետ մնալուն մեծ պատճառը մէկն ալ այն էր, որ շատ մարդոց մէկտեղ ինչա ըրած էր. որով արժանաւորն ալ անարժանին հետ ետ մնաց։ Աստիճանի արժանաւոր աղաներ բնաւ թող չի յուսահատին. միայն թէ թող չանապարեն. պէտք է սպասեն մինչև պատեհութիւնն օրնէ։

Դուք կրհարցանէք Ձեր մասին թէ ի՞նչ պիտի ընէք. առայժմ չեմ կրնար այդ որոշել մինչև սկիզբն. գարնան Կարնոյ թաղական խորհուրդին իմաց տուք. մեք իրենց համար մէկ ընտիր անօրէն մի պատրաստած եմք համբարձում Իփէկճեան. այս անձն իւր ամէն յատկութեամբ Մուրատեան Գարեգին վարդապետին կը հաւասարի. խիստ քաջահմուտ է դաստիարակութեան եղանակին մէջ զիտէ գաղղ. դերմաներէն և ռուսերէն. ասոնց հետ մէկտեղ զիտէ քանի մի ռուսու նքները. իւր վարքով և ժանրութեամբ դաստիարակ ըլլալու ևս արժանաւոր է. մեծ բախտ է բարձր հայոց եթէ յաջողի այս ձեռնարկութիւնը։ Իփէկճեանը Սամաթիոյ Ագապեան վարժարանին տնօրէն էր. բայց թողուց զայն. իր մեծ փափաղն է շարաթական թերթ մի հրատարակել մեծ մասամբ դաստիարակութեան և դպրոցաց բարեկարգութեան վրայ գրելով։ Յիրաւի գրելու համար այնքան ողորկ և զեղեցիկ լեզու չունի բայց իւր խորհրդածութիւնները ամէն ուսումնականներէ կը տարբերի և վեհ է։ Ամեն կերպով ջանք կրնեմ այս հաղուադիւտ դաստիարակը բարձր հայոց սահմանը յղել. որ մեծ բարեբախտութիւն է գաւառացի աղջայնոց։ Իսկ դուք պատրաստուեցէք ցուպ ի ձեռին. Քեզ համար երազ տեսած եմ. այս է երազը, որ յանկարծ բարձր հայոց սահմանէն թռչելով եկար հայրիկը գտար։ Եղբորդ Խաչատուր Օտեան Նըշան աղային պիտի զրկեմ, որ պալատին շինութեանց մէջ գործի մի վրայ դնէ. եթէ յաջողեց տէր հոս եկաք գարնան վերադարձունելու է զինքն։ Կուզեմ լիովին տեղեկութիւն մի տաք թէ այժմեան Կարնոյ դպրոցը ինչ վիճակի մէջ է և թէ աղջկանց

դպրոցը սկսան: Եթէ Պօլիս դալու լինիք թաղականներ պիտի թող տան, թէ պարոն Աւետիսին սուրբ Կարապետէն վերադառնալով իրեն ի՞նչ լոյս տուիք. այժմ ի՞նչ լուր կառնէք Մուշէն և վանքէն. Թաշխանի քիւրթերը դեռ շղթայակա՞պ են. տեղւոյդ կառավարութիւն ի՞նչ կրխորհի. նոցա համար. նոր կուսակալն եկաւ, լաւութեան և գէշութեան ի՞նչ կարծիք ունին գիւղացիք և այլն. շուտ մանրամասն տեղեկութիւններ կուղեմ պէտք է անյապաղ գրէք:

1870 յուն. 19

Ի պ. հայոց

պանդուխտ Հայրիկ

Բ. ԾԱՂԻԿ ՀԱՅՐԵՆԵԱՑ

Ո՞ւր ես այժմ, զնացիր մտար այն բուրաստուն, յորում ծրնար ու ծաղկեցար ի մանուկ տիօց անտի մինչև ցվարդապետութիւնդ: Յանկուաներու փոքրիկ տաճարին ուխտ և աւազան մի մոռնար. երկուքս ալ այն տաճարին նուիրական դաւակն ենք. լիշէ հայրիկը երբ պանդխտութենէն դառնար նախ կերթար իւր ուխտը այն տաճարին կրնժայէր, հայրենիքը. քեր վրայ երախտիք ունի, դուն հայրենեացդ պարտական ես, ժամ պատեհ է քեզ վճարէ պարտքերդ: Ահա այս են քո անձնանուէր պարտիքը:

1 Բոլոր եկեղեցեաց և դպրոցաց այցելութիւն ըրա, քարոզէ Աւետարանին լոյս կեանք և երկինք, քարոզէ ժամանակին պահանջած յառաջդիմութիւն, քարոզելով համոզելով յաղթարէ հնութեան նախապաշարմունքը.

2 Յատկապէս պատուաւոր իշխանաւոր և ազգասէր անձանց այցելութիւն ըրա. խօսիր հայրենեաց աղէտներու դարմանին համար, խօսիր, ազգօգուտ ձեռնարկութեանց համար, խօսիր, որ միանան և զօրանան, խօսիր որ ազգը և ժողովուրդ սիրեն. խօսիր թէ անհնար է հաց և ազատութիւն ճարել մինչև գիտութեան լոյս չընդունին և այլն:

3 Երիտասարդաց խումբը դէպ յուսումնասիրութիւն հայրենասիրութիւն վառէ, բորբոքէ այն կրակով, զոր սրտիդ մէջը

ունիս «հուր եկի արկանել» սասա, և կրակ տուր. թերևս կարենաս հալել այդ երկրի յաւիտենական սառերը:

4 Արդէն հեռագրով իմացուցի, որ Վարադայ վանից առ ժամանակեայ տեսչութեան պաշտօնը ծեղ յանձնուած է, իբրև առ Տիմոթէոս գրեմ քեզ աղաչելով զպաշտոն Քո կատարեալ կալ: Կուղեմ որ փոքր ի շատէ տեղեկութիւն հաղորդէք վանից դրութեան ներկայ վիճակին վրայ: Լսեցի, որ փոքր մի գրտութիւն ինկած է մէջերնին Մեսրովպ վարդապետի բաժանմանէն յետոյ, սաստէ որ խաղաղին՝ զգացուր թէ իրենք աւետարանի հեղութեան և խաղաղասիրութեան պաշտօնեա են:

5 Պաշտօնական գիրերը ասկէ յառաջ զրկուած են և կը լուսամ որ անմիջապէս կը ձեռնարկէք. հինարմատ կաղնի ծառ քանդելու համար այժմէն սկսիր ատկի արմատները մի մի հատանել, ձեռք առ ու համոզէ որոց ընտրութիւն կոյր է, եկեղեցւոյ և երկրին բարիքը չգիտեն խորհիլ, այլ միայն զանձանց շահ և եթ մտածեն:

6 Աւագ աչօք դիտէ թէ այդ անառիկ Վանայ բերդ ո՞ր կողմէն կառնուի. իբրև պատերազմի ճարտարապետ յատկադիժ մի պատրաստէ. յդէ այսր, որպէս զի ըստ այնմ հրահանգ ստանաս և յարծակիս:

7 Տարօնէն զնացիր և ետեւէդ խածել սկսեցին. զի այս անգամ դեկ. 18 թուով չայրենիքը լրագիրը նամակ մի կը հրատարակէ, իբրև Տարօնէն գրուած. կարդա եթէ կուզես պատասխանը գրէ առանց կրից լուրջ, կամ կարծիքդ յայտնէ թէ սոյն նամակը բուն վանքին ծոցէն ելած է. Աղուէսի* է թէ Սալնաձորոյ օծին: Ես ալ մտադիր եմ չայրենիքը կանչել և պէտք եղած քննութիւն ընել: Սակայն երբէք չի վշտանաս. զի եթէ զտանուտէրն բէգզբերուդ կոչեցին, ո՞րչափ զնտանիս նորա: Այս օրերս լրագրաց կատարութեան օրերն են. հայրիկն ալ ձեռք առած են կզգզեն ու կըզգզեն. ի՞նչ պէտք է ընել ուրիշ ոչինչ, համբերել ու գործել: Այսուհետեւ ժողովրդական ասպարիսին մէջ գործող մարդկանց վիճակն այս է: Լրագրաց բերան չի նա-

* Աղուէս մականունը տալիս էին վանեցիք Աղուանեանց Գրիգորիս եպիսկոպոսին: Խ:

լու համար լռին անապատ քաշվելու է եթէ հոն ալ զազաւներ
չի յարժակին:

Ահա այս անգամ տեղուդ փաշային որ մեր լարեկաճն է
յանձնարարական դրեցի, տար և ձեռքով տուր. Մ. Մկրտիչ
աղան էրէրին զիւղացիի մի համար խիստ կը թախանձէ սորա
համար ալ միջնորդեցէք բանտէն հանել տուէք և ատոր գործը
իրաւախոհութեամբ մի լրացուցէք:

Ներփակեալ նամակ մի կայ, բաց ղրկեցի. կարդա գոցէ
տեղ տուր և այս մասին պէտք եղած տեղեկութիւնը ստուգա-
պէս բնեկով դրէ:

1871 ղեկ. 22

Ի պ. հայոց

Մնամ աղօթակից

Պ. Կ. Խրիմեան

Գ. ՔԱԶԱԳՕՏԻ ՄՇԱԿ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

Վերջին հեռագիրդ ընդունեցի. կը գրէք թէ Աղուանեանն
'ի Վան, Երեմիասն'ի Մուշ. Երեմիասն արդէն Ղևոնդ վարդապե-
տին հետը քննութեան պաշտօն ընդունած են. իսկ Աղուանեա-
նին համար լիովին վստահութիւն չունիմ ինչպէս դուք, զի կը
նախատեսեմ, որ նա եթէ այդ պաշտօնին զլուխը անցնի զուցէ
քան զՊողոսն աւելի միապետական դիրք բռնէ. մանաւանդ մեզի
նկատմամբ, որ երբէք այդ անձն ոչ համակրութիւն ունի և ոչ ևս
գոնէ հրախտագիտութեան իղծ միւ Այս ևս տարակուսութեան
տակ է թէ արդեօք Աղուանեանը այդ պաշտօնը պիտի ընդունի
ներկայ եղած յեղափոխութիւնը կշռելով Ուստի ես այնպէս աւելի
բարւոք կը համարիմ, որ դուք ժամանակ մի այդ պաշտօնը վարէք
մինչև. Երեմիա եպիսկոպոսն այդ կողմը հասնի. իսկոյն Ձեր
պաշտօնը անոր վրայ կը դարձունեմ. այս կէտը իբրև խորհուրդը
Ձեր քովը պէտք է լռին մնայ: Սա ևս իմացնեմ Ձեզ. ես մտա-
դիր եմ Աղուանեանը Պօլիս կանչել Մամբրէի դիմաց հանելու
համար. քանզի Մամբրէն Պօլիս գալու վրայ է. զուցէ Մշոյ աշխարհ
խառնէ և բոլորք բառնայ Աղուանեանին վրայ. թող հոս զայ-
ինքն անձամբ անձին պատասխանէ. և երկրորդ Մուշին մէջ
մասն մի ժողովուրդը դժգոհ են իրմէն. և ինքն ևս բաւական նեղ-

սրտած է. բաւական ևս վայրենացած. քանի քանի անգամ եղաւ լրադրաց լօգուած տալով յարծախուսն կրնէ պատրիարքարանին և մեր վրայ իսկ. պէտքէ դինքն անգամ մի Պօլիս բերել, որպէս զի ընդհանուր ժողովր և հայոց պատրիարքարանի վիճակը լաւ կերպով կշռէ և ինքնին յախուռն դատաստան չընէ: Բայց եթէ կողգէք որ Աղուանեանի արժէքը Վանայ մէջ ևս լաւ կերպով չափուի Ձեր խնդրանաց համեմատ զինքն պէտք է այժմ այդ պաշտօնին դուրս դնել. (եթէ յանձն առնու) մինչև համոզւին իւր սիրահարները. սակայն այս փորձն ևս կոսկածելի է. եթէ Պօղոսին սիրահարները ամուսնական կապով մի անբաժանելի են. անշուշտ Աղուանեանին ևս նոյն կրկինի մի փոքր ժամանակէն յետոյ: Չգիտեմ սահմանադրութիւն ո՞ւր հասաւ. ընդհանուր ժողով կազմեցի՞ք և այս յեղափոխութեան միջոցին կազմել հնարաւոր է: Պօլսոյ մէջ գտնուած պօղոսեաններ նմանապէս տեղւոյդ, որոնք հեռագրով կը ծանուցանեն, որ Պօղոսը ընտրելեաց ցանկին մէջ դրուի և կը պնդեն որ խաղաղութեան միջոցը միայն այս է, ապա թէ ոչ անհնարին կերպով խռովութիւն պիտի յարատեւ և մեծամեծ խնամներ հասնի երկրին: Ուրեմն պէտք է ղեկուցանէք հեռագրով. եթէ երեսփոխանութիւն կազմելով ընտրութեան ձեռնարկէք, և քանի անուններու ցանկ պահանջէք տեղէս, անշուշտ կրօնական ժողովը Պօղոսին անունը չի դնէր. բայց երբ խաղաղութեան յոյս բարձուի խռովութիւն զայրանայ կրօնափոխութեան հետեւանքներ յառաջանան և մէկ կողմէն ևս ապահով լինիմք, որ Պօղոս քու է չի կրնայ ստանալ թէ և իւր անունը ցանկի մէջ դրուի, յայնժամ խոհեմութիւն համարելով թերևս Պօղոսին անունը ցանկին մէջ դնելու պիտի զիջանիմք: Յայտնեցէք ձեր կարծիքը կրնա՞ք երեսփոխանութիւն մի հրաշագործել, որուն գէթ մեծագոյն մասն Պօղոսեան չըլլան: Այս մասին համար հասուն խորհրդով դրեցէք: Վանայ համար սա համոզումն ալ ունիմ, այսինքն քանի խռովութիւն կայ Առաջնորդական ընտրութեան ձեռնարկել, այլ պատրիարքական փոխանորդով կառավարել մինչև իսպառ կիրքերուն բոցը շիջանի և խռովութիւն անհետանայ. քաջ կը նկատեմ որ Վանայ համար առայժմ հաստատուն Առաջնորդ մի ընտրել դժուարին է: Պօղոսին վերջին անգամ ստատիկ հեռա-

գիր մի զարկի, որուն օրինակը ներփակեալ կըտեսնաք, բայց ինձ պնդէս կըթուի, որ դարձեալ քտահակի և ոտնակոխէ պատ-
րիարքարանի հրամանն: Եւ յայնժամ պիտի ստիպուիմ ք. դրան
հրաման հանել և պնդէս դուրս հանել երկրէն: Ահ որչափ
կըցաւիմ աւետարանի աշակերտի մի համար այս միջոցները ի
դորժ դնել, կուգեմ պարագայիւք գրէք թէ Եղիազար վարդապետն
ինչո՞ւ համար չեկաւ. ո՞վ սպառնացաւ իրեն. իրեն քաջաորտու-
թեան կը վայլէ՞ր մեր հրամանին չանսալ և նոցա երկիւղը
բանի տեղ դնել. այդ մարդը վատութիւն լրած է և ոչ խոհե-
մութիւն. խօսէ՛ իրեն: Գանք հիմա ձեր անձին նկատմամբ
խօսինք. քանի մի անձինք հեռագրով խնդրեցին, որ առանց յս-
պաղելոյ պատրիարքական փոխանորդութեան պաշտօնը Ձեր
վրայ դառնայ, մտածեցի պահ մի, որ իմ պլուզ եղնիկի վրին
վրայ այս ժանր լուծ չի դնեմ, բայց յանկարծ երեւակայութեանս
դիմաց ելաւ Գողգոթայի ճամբուն խաչակիր զօրապետն. ուստի
ըսի. հոգին էնի ուխտադիր աշակերտին թող կրէ՛ հեծէ. ինքն
աշակերտ է. իւր տիրոջէն աւելի չէ: Պահ մի կրէ այդ լուծը,
երբ քեզ զօրավիգ է Աստուած, կը դիւրանայ. մի վրատիւ և
ասիւր թէ մանուկ եմ ես: Իսկ եթէ կուզէք դորժը Աղուանեանին
վրայ դառնայ պէտք է իւր բարեկամաց ձեռքով համոզէք դինքն.
մեք ևս պէտք եղածը կը գրեմք իրեն: Մէկ քանի հրահանգներ
կուղեմ տալ ձեզ. մինչև աստուած հանէ զքեզ այդ վերահաս-
փորձանքէն, որ շուտ պիտի անցնի:

1. Վստահ եղիր յաստուած, կանչէ՞ղաստուած, բռնէ՞ դեկը
սկսիր վարել սխալօքնիդ նաւ. նաւահանգիստ մօտ է՝ ի՛ վարա-
գայ խաչ և Գլակայ վանքը:

2. Որչափ հնար է երկուստեք կողման խռովութեանց
առիթները խոհական միջոցներով մեղմացուր, պողոսեաններ յոր-
դորէ. ապօղոսեաններ սաստէ, անխարապէս սիրէ և առանց
կուսակցութեան վարվիր: Իսկ երբ յանդուգն ճակատ կը յօրի-
նեն ձեր դէմը կամ պէտք է յիսուսին չափ հեզանալով տանիս
ու համբերես ամեն անարգութեանց և կամ եղնիկիդ փռքիկ
եղջիւրներով թիւրերը կործանես:

3. Յիշելով հանգուցեալ Իգնատիոս սրբազանի վրայ եղած

յարձակումն, ամեն կերպիւ զգուշացիր 'ի նստիլ' 'ի տան 'ի զնալ 'ի ճանապարհի և թէ կարևոր կը դատուի Կառավարութենէն մարդ մի առէք ապահովութեան համար:

4. Այլրարուց տէր Պետրոսի համար մասն մի ժողովուրդ յուզմունք հանած են և լիշեալ քահանայն լեկեղեցի տարեր են. յորդորէ հակառակ մասն որ խոհեմութիւն ընելով այս փոքր խնդրոյն համար լռեն, գիտնալով որ իրենց առաջ մեծ խնդիր մի կայ. պէտք է այդ եկեղեցւոյ ժողովուրդը միանան այդ խնդրոյն համար և ոչ թէ երկպառակելով 'ի նպաստ Պօղոսի գործեն: Այս մասին հարկ եղած գրեցի նոյն եկեղեցւոյ քահանայից և թաղականաց. ասկէ առջի փօռապայով զրած եմ նոյն ձեզ ալ իմաց կուտամ, որ երթաք եկեղեցւոյ սենեակ կանչէք քահանաները թաղականաց քով մեր և կրօնական ժողովին որոշումն յայտնէք իրենց, այսինքն թէ պէտք է տէր Պետրոս քահանայն դաս կենայ իբրև ապաշխարող, առանց քահանայադործութեան միայն իրեն հրաման է քարող և աղօթքներ կարդալու մինչև ցնոր տնօրէնութիւն. այս ևս կը ծանուցանեմ որ պէտք է հաւասար բաժին ստանայ քահանայից զանձանակէն:

5. Դուք միշտ պատրաստ և կազմ եղիք թերևս վարդապառւան սուրբ տօնին հասնելու առիթը տէր յաջողէ, տարակուսած եմ եթէ պարազայք չներեն, չգիտեմ զո՞վ առաքելից առ դառնացող տունն Մշոյ: Եսայի և Կարապետ վարդապետք խնդիր տուին կրօնական ժողովին որ ս. Կարապետ երթան. ժողովը ուղեց միջնորդութիւն ընել ես զիջումն ըրի զիրենք առաքելոց վանքը ղրկել, բայց ամենայն ըմբոստութեամբ յանձն չառին. կսպասեն որ Մամբրէն զայ միանան և նոր ճակատ յորինեն:

Բաւ այսքան:

Համբերութիւն և զօրութիւն մաղթելով

1872, յուլիս 9

'ի պ. հայր

ձեզ մօտ

Հայրիկ

